

Terapia dziecka z afazją- plan terapii

Anna Waśkiewicz-Polityło
neurologopeda

Plan prezentacji

Wstęp

Plan terapii

Formy dostosowania nauczania do możliwości rozwojowych dziecka z afazją

Proponowana literatura

Wstęp

Istnieje duża grupa dzieci z ograniczonymi możliwościami naturalnego opanowania języka w aspekcie ekspresyjnym i percepcyjnym. Od kilkudziesięciu lat na świecie prowadzi się badania dotyczące specyficznych zaburzeń w rozwoju kompetencji językowej u dzieci nazywanych afatycznymi. Istota afazji dziecięcej nie jest do końca poznana, nie do końca poznane są przyczyny i patomechanizmy, ale zbyt późno rozpoczęta terapia, nieprawidłowa diagnoza, niewystarczające wsparcie terapeutyczne i edukacyjne naraża dziecko na trudne do odrobienia straty i osiągnięcie dobrostanu w życiu dorosłym.

Program terapii

Przykładowy program terapii dla dziecka dziesięcioletniego z rozpoznaniem niedokształceniem mowy o typie afazji z przewagą zaburzeń ekspresji mowy (motorycznych).

Cele, metody, zasady

Cel główny to rozwijanie kompetencji językowej i komunikacyjnej oraz korygowanie zaburzeń w programowaniu wypowiedzi dziecka.

Cele szczegółowe (terapeutyczne) w określonym czasie.

1. Usprawnianie procesów analizy, syntezy sylabowej wyrazów i prostych zdań.
2. Usprawnianie ruchowych wzorców wyrazów i wykształcenie zdolności do realizowania ciągu fonicznego w wyrazach i frazach o zróżnicowanej strukturze.
3. Usprawnianie procesów analizy, syntezy głoskowej słów oraz analizy i syntezy literowej wyrazów.
4. Usprawnianie ruchowych wzorców głosek, wykształcenie zdolności do artykułowania głosek w różnych pozycjach ciągu fonicznego.
5. Kształcenie umiejętności w zakresie mowy dialogowej i monologicznej.

Zasady stosowane w terapii zaburzeń mowy:

- Zasada systematyczności
- Zasada stopniowania trudności (zaczynamy od rzeczy łatwiejszych i przechodzimy do coraz trudniejszych)
- Zasada utrwalania (powtarzanie i utrwalanie zdobytych umiejętności)
- Zasada indywidualizacji (każdy pacjent jest indywidualnością)
- Zasada aktywnego i świadomego udziału (pomagamy dziecku zrozumieć potrzebę ćwiczeń i udziału w zajęciach)
- Zasada współpracy z rodzicami (codzienne ćwiczenia rodziców z dzieckiem są dla logopedy dużym wsparciem)

Przykładowe **metody** wykorzystywane w terapii to:

- metody logopedyczne (np. mechaniczna, pokaz i wyjaśnienie)
- metody lingwistyczne (np. fonetyczna, substytucyjna)
- metody psychologiczne (np. relaksacyjna)
- metody wspierające takie jak: Kinezyjologia Edukacyjna Dennisona, Metoda Dobrego Startu M. Bogdanowicz, techniki arteterapii

Przykładowy plan terapii

Materiał przewidziany do realizacji w określonym czasie:

I. Trening manualny (rysowanie, kalkowanie, ćwiczenia koordynacji wzrokowo ruchowej - elementy metody Dobrego Startu, masażyki ręki).

II. Orientacja przestrzenna (dyktanda graficzne, chody, marsze zgodnie ze wskazówkami logopedy, ósemka Dennisona itp.).

III. Rozwijanie myślenia (historyjki obrazkowe 4,5,7 - elementowe, łączenie czynności i ich skutków, łączenie przedmiotów, które do siebie pasują, rozwiązywanie zagadek, rebusów itp.).

IV. Ćwiczenia mowy i komunikacji:

1.Mowa bierna (odgadywanie przedmiotów, o których mowa; słuchanie opowiadań, wierszy uczących nowych słów; oglądanie plansz z rysunkami tematycznymi np. narzędzia ogrodnicze).

2.Mowa czynna

- korygowanie zaburzonych głosek - wywołanie głoski r, różnicowanie głosek szeregu syczącego, ciszącego, szumiącego w mowie,
- nazywanie przedmiotów, właściwości tych przedmiotów poprzez dokładanie ilustracji następnie wyrazów,
- używanie odpowiednich określeń przyimkowych na przykład: uzupełnianie luk w zdaniach, zabawy z przedmiotami układanymi w różnych miejscach sali i określanie ich położenia,

- wdrażanie do posługiwania się tymi wyrażeniami w wypowiedziach,
- wdrażanie do posługiwania się zaimkami osobowymi (tworzenie różnych konfiguracji z ilustracjami postaci i budowanie zdań, zabawy w grupie),
- wdrażanie do samodzielnego wypowiedziania się (na temat ułożonej historyjki obrazkowej, relacjonowanie obejrzanego fragmentu bajki, relacjonowanie wydarzeń z życia rodziny przedstawionych na zdjęciach lub filmach),
- wdrażanie do samodzielnego opisu przedmiotu lub osoby (wybranych przez dziecko),
- wprowadzenie elementu dialogu (dramy, zabawy tematyczne, teatrzyki kukiełkowe, zabawy pacynkami).

V. Ćwiczenia słuchu fonemowego, analizy, syntezy słuchowej wyrazów metodą sylabową i głoskową (np. domina fonetyczne, suwaki sylabowe, domina obrazkowo-wyrazowe, PUSY, programy multimedialne typu: „Dyslektyk”, „Klik uczy czytać”, „Logo - gry”, a także ćwiczenia koordynacji wzrokowo - ruchowo--słuchowej elementy Metody Dobrego Startu, rysowane wierszyki).

VI. Ćwiczenia w czytaniu i pisaniu (trening czytania - elementy” Metody18 struktur wyrazowych”, ćwiczenia w czytaniu ze zrozumieniem, elementy programu „Ortograffiti z Bratkiem”).

VII. Ćwiczenia artykulacyjne służące do wypracowania poprawnej artykulacji głosek (utrwalanie ich poprawnej realizacji w izolacji, sylabach, wyrazach, w zdaniach).

VIII. Ćwiczenia leksykalne (ćwiczenia w poprawnym budowaniu zdań - rozsypanki wyrazowe, uzupełnienie luk w zdaniach, rozwijanie grupy podmiotu i orzeczenia w zdaniach, kończenie rozpoczętych zdań itp.)

Formy dostosowania do potrzeb dziecka

Niepełnosprawność pod postacią afazji - wymaga stworzenia specjalnych, przyjaznych warunków, które pozwolą na zredukowanie barier rozwojowych i zapewnią dziecku możliwości odpowiedniego kształtowania funkcji poznawczych, umiejętności komunikacyjnych oraz integracji z grupą rówieśniczą.

W związku z powyższym wskazane jest:

1. Stosowanie specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania.
2. Dostosowanie warunków, metod i form pracy do możliwości ucznia.
3. Uwzględnianie indywidualnego tempa rozwoju, kompetencji komunikacyjnych, uzdolnień i mocnych stron dziecka.
4. Nawiązanie pozytywnego kontaktu emocjonalnego z dzieckiem, zapewnienie mu poczucia bezpieczeństwa.
5. Obniżanie napięcia emocjonalnego i unikanie sytuacji stresowych, które powodują pojawianie się niepotrzebnych reakcji emocjonalnych .

Formy dostosowania do potrzeb dziecka

6. Tworzenie sytuacji edukacyjnych i wychowawczych rozwijających umiejętności komunikacyjne oraz procesy poznawcze dziecka.
7. Usprawnianie językowe, bogacenie zasobu słownictwa, stałe powtarzanie pewnych sformułowań, nazw celem ich utrwalenia.
8. Wspieranie dziecka podczas nawiązywania kontaktu z rówieśnikami i dorosłymi.
9. W procesie komunikowania się używanie prostego języka, zadbanie o odpowiednią intonację i wolniejsze tempo mówienia, co poprawi u dziecka rozumienie dłuższych komunikatów słownych.
10. Zachęcanie do zabaw i współpracy z koniecznością współdziałania z drugą osobą.
11. Wykorzystywanie w terapii pozawerbalnych kanałów porozumiewania się, wspomaganie mimiką, gestem.

12. Ustawiczne utrwalanie i wielokrotne wykorzystywanie nabywanych umiejętności komunikowania się poprzez stwarzanie sprzyjających temu sytuacji.
13. Dostosowanie pomocy dydaktycznych tak, by odpowiadały indywidualnym potrzebom i możliwościom ucznia i były dla niego atrakcyjne.
14. Stosowanie różnych metod usprawniających i wzbogacających proces dydaktyczny i terapeutyczny takich jak: Metoda Dobrego Startu, Muzykoterapia.
15. Zauważanie i nagradzanie przez nauczyciela wszelkich formy aktywności słownej.
16. Określanie czasu trwania aktywności np. poprzez określenie ilości zadań.
17. Wykorzystywanie zainteresowań dziecka (świat zwierząt) i ulubionych form pracy w uczeniu go nowych umiejętności.
18. Indywidualizowanie pracy z uczniem i włączanie go do pracy grupowej.
19. Pomoc w odkrywaniu i rozwijaniu mocnych stron dziecka.
20. Zachęcanie dziecka do krótkiego wypowiedziania się na forum klasy i poza nią.
21. Wykazywanie się wobec dziecka cierpliwością ze względu na trudności z werbalizowaniem, myśli, nazywaniem i budowaniem dłuższych wypowiedzi słownych.

Dodatkowo należy prowadzić oddziaływania skierowane na:

- bogacenie zasobu słownictwa biernego, a następnie czynnego,
- rozwinięcie rozumienia treści prostych, a następnie złożonych,
- kształtowanie wytrwałości w wykonywaniu codziennych czynności oraz wzmacnianie motywacji do podejmowania wysiłku intelektualnego,
- wydłużenie czasu pracy zadaniowej,
- rozwinięcie umiejętności podejmowania współpracy z dorosłymi i dziećmi,
- usprawnienie dużej i małej motoryki,
- doskonalenie sprawności manualnej, oralnej i grafomotorycznej,
- rozwinięcie funkcjonowania sfery poznawczej (spostrzegawczość, procesy koncentracji uwagi, pamięć),
- rozwinięcie i zaspokajanie ciekawości poznawczej dziecka.

Aby rozwijać kompetencje językowe i komunikacyjne dziecka oraz korygować zaburzenia w programowaniu wypowiedzi należy:

1. Usprawniać procesy analizy, syntezy sylabowej wyrazów i prostych zdań.
2. Usprawniać ruchowe wzorce wyrazów i wykształcić zdolności do realizowania ciągu fonicznego w wyrazach i frazach o zróżnicowanej strukturze.
3. Usprawniać procesy analizy, syntezy głoskowej słów oraz analizy i syntezy literowej wyrazów, poszerzać zakres pamięci słuchowej bezpośredniej.
4. Kształcić umiejętności w zakresie mowy dialogowej i monologicznej.
5. Usprawniać techniki szkolne: czytanie i pisanie.
6. Wzmacniać ucznia, budować poczucie własnej wartości i wiary we własne możliwości.

Proponowana literatura

- Olempska-Wysocka M. (2014) Dziecko z zaburzeniami mowy w systemie oświaty, „Studia edukacyjne” 32.
- Panasiuk J. (2008) Standard postępowania logopedycznego w przypadku alalii i niedokształcenia mowy o typie afazji „Logopedia” t.37.
- Panasiuk J. (2010) Zaburzenia mowy u dzieci chorych neurologicznie - diagnoza i terapia logopedyczna. W: Różne aspekty rozwoju mowy Cyl B. (red.), Katowice METIS

- Parol U. (1989) Dziecko z niedokształceniem mowy: diagnoza, analiza, terapia, Warszawa, WSiP.
- Skibska J. (2012) red. Neurologopedia w teorii i w praktyce: wybrane zagadnienia diagnozy i terapii dziecka, Bielsko-Biała, Wydawnictwo ATH.
- Plany Terapii z kompleksowym zestawem ćwiczeń do pracy z pacjentem z afazją, Poznań, Forum Media.
- Kujawa E. (1994) Reeducacja dzieci z trudnościami w czytaniu i pisaniu metodą 18 struktur wyrazowych, Warszawa, WSiP.
- Mańkowska I. Ortograffiti z Bratkiem, Gdynia, Operon. Bogdanowicz M. Metoda Dobrego Startu, WSiP.